

tegen de kerstperiode. De oproep zal een contingent van 280 VTE verdelen. Het voorstel tot oproep dat in maart 2020 voorlag, werd om verschillende redenen, voornamelijk omwille van ontoereikend budget en de start van de coronacrisis niet uitgevoerd. Dat voorstel ontving ook een negatief advies van de Inspectie van Financiën. De nieuwe oproep past in het kader van de relancemaatregelen maar zou wel recurrent voorzien worden. Het dossier moet evenwel nog voorgelegd worden aan Inspectie van Financiën.

Het betreft een thematische oproep, gekoppeld aan het relancebeleid van de Vlaamse Regering *Vlaamse Veerkracht*, dat voortbouwt op de adviezen van het economisch en maatschappelijk relancecomité van juli 2020. Circulaire economie speelt hier een belangrijke rol, vandaar de vraag van de minister om de tewerkstelling van doelgroepwerknemers te koppelen aan dat thema. De bedoeling van de oproep is om de maatwerkbedrijven en -afdelingen de mogelijkheid te bieden om zich, naar aanleiding van de sociaal-economische impact door de coronacrisis, deels te heroriënteren in de richting van duurzame en circulaire economie. Door aan de hand van een bijkomend contingent ruimte en mogelijkheden te scheppen voor de uitbreiding of de opstart van innovatieve, duurzame, circulaire activiteiten, kan een gezonde groei bewerkstelligd worden, alsook garanties op duurzame tewerkstelling van kwetsbare personen op de arbeidsmarkt.

Gert Van Eeckhout licht, aan de hand van de powerpointpresentatie die in bijlage bij dit verslag gevoegd wordt, toe hoe circulaire economie bekeken kan worden in het kader van de oproep.

Het huidige meest courante model betreft de lineaire economie, waarbij ontgonnen wordt, producten geproduceerd worden met de grondstoffen, die daarna gedumpt worden. De bedoeling is hier om zo veel mogelijk waarde te creëren door zo veel mogelijk nieuw te produceren:

- modeseizoenen
- auto's die een facelift krijgen en daardoor niet meer in zijn
- geplande veroudering, vb. lamp, printer.

Dit model brengt evenwel enkele problemen met zich mee:

- grondstoffen staan niet eindeloos ter beschikking
- grondstoffen worden duurder doordat de ontginning duurder wordt omdat er minder beschikbaarheid is en er dieper of verder gezocht moet worden
- Europa beschikt over weinig grondstoffen en wordt afhankelijk van handelspartners waar zich evenwel ethische problemen mee kunnen stellen
- 55-65% van de uitgestoten broeikasgassen zijn materiaalgerelateerd
- het gebruik tijdens het productieleven kan beter, het vraagt een maatschappelijke omslag om producten anders en beter te gebruiken: de gemiddelde auto staat 96% geparkeerd
- voor een gemiddeld bedrijf gaat 50% van de uitgaven naar grondstoffen en gaat 19% van de productiekosten verloren aan verspilde aankoopkosten, verloren fabricagekosten en afvalfacturen: 10% grondstoffenverlies vermijden betekent 2% winst.

De circulaire economie probeert om producten zo lang mogelijk een maximale waarde te laten behouden, het gaat daarbij niet enkel om het hergebruik van de grondstoffen maar ook over producten zo lang mogelijk laten meegaan. Het doel is om de functionaliteit van grondstoffen en materialen maximaal opnieuw te verhogen, waar bij de lineaire economie de waarde onder nul gaat en je moet betalen om van bepaalde producten af te geraken. Verschillende strategieën zijn mogelijk:

- recyclage opm. de kwaliteit van het materiaal vermindert, een bank gemaakt van plastic uit recyclage is niet meer van dezelfde hoogwaardige kwaliteit als het plastic dat gebruikt wordt voor de verpakking van voedsel
- herstellen
- hergebruik
- efficiëntieverbetering bij productie die leidt tot minder gebruik van grondstoffen
- circulair design vb. demonteerbare stoel waarbij alle onderdelen of materialen hun waarde behouden
- fundamenteel systeem herdenken in nieuwe verdienmodellen
- materialen in gebruik maximaal laten renderen.

Ook de bio-economie, waarbij het doel is om voeding zo lang mogelijk als voeding gebruikt te laten worden, is gelinkt met circulaire economie.

Deze strategieën vertalen zich in 5 circulaire businessmodellen, die een richting kunnen aangeven waar de aanvragen en daarbij horende motivering naartoe kunnen gaan:

- circulaire input: hernieuwbare energie, volledig recycleerbare materialen die verschillende cycli mee gaan, vb. plaatmateriaal uit invasieve exoot
- grondstoffen herwinnen uit afgedankte producten of nevenstromen, vb. Studio AMA, 't Veer, Mivavil
- levensduur verlengen, vb. Kringwinkel Antwerpen, NNOF, JuuNoo, Facadeclick
- deelplatformen: intensiever gebruik van producten door gedeeld gebruik, toegang of eigendom, vb. mobib
- product als een dienst, vb. uitlenen en wassen van herbruikbare bekers.

Is de huidige oproep op zoek naar de perfecte circulaire businessmodellen? Projecten of activiteiten moeten zorgen voor een mindergebruik van primaire hulpbronnen (zoals fossiele grondstoffen, water en ruimte) voor het voorzien in onze behoeften (zoals voeding, huisvesting, transport, comfort, communicatie, gezondheid). Zij doen dit door diensten zo aan te bieden of te organiseren dat ze minder hulpbronnengebruik vergen (dematerialisatie), door producten langer te laten meegaan, door de materialen en water beter in de kringloop te houden (zoals door hergebruik en recyclage) en/of door gebruik van primaire hulpbronnen te vervangen door gebruik van materialen, water en voeding die over de hele kringloop en in meerdere cycli minder milieu impact veroorzaken. DWSE vraagt een stap te zetten naar circulaire economie door een circulair product aan te bieden of richting circulaire economie te evolueren met een eerste stap in de grotere keten.

Wat betreft de criteria ligt het voorstel als volgt voor:

- ontvankelijkheidscriteria: niet van toepassing
- verdelingscriteria: provinciale spreiding op basis van aanwezigheid van de doelgroep, namelijk niet-werkend werkzoekenden en personen met een recht op CMW
- prioriteitscriteria: de maatwerkbedrijven en -afdelingen kunnen een projectvoorstel indienen dat beoordeeld zal worden op basis van kwalitatieve criteria en een score van 0 (onvoldoende) tot 3 (zeer goed)
 - de mate waarin het project concreet, realistisch en uitvoerbaar is en het bijkomende contingent noodzakelijk is om dit project verder te kunnen uitbouwen, vb. opleidingen
 - de mate van ecologische/circulaire impact (bij dit criterium telt de score dubbel)
 - de mate van economische, sociale impact, winst voor de doelgroepmedewerkers (taken passend, arbeidsveilig) en duurzame tewerkstelling (afhankelijkheid van derden) (bij dit criterium telt de score dubbel)
 - de mate van innovatie, vb. businessconcept, bedrijfsproces, slim productdesign.

Indien de focus of de heroriëntatie binnen het project deel uitmaakt van een clusterwerking of een samenwerkingsverband met de reguliere economie, wordt een bonuspunt toegekend.

ADVIES

Vanuit de leden van de Adviescommissie worden de hieronder volgende vragen en adviezen geformuleerd.

Ontvankelijkheidscriteria

- HERWIN vraagt om toch ontvankelijkheidscriteria toe te passen en verwijst naar de vorige oproep waarbij een aantal ondernemingen de uitbreiding onbenut lieten. De koepel merkt op dat de keuzes moeten resulteren in mensen aan de slag en wil vermijden dat contingent toegekend wordt aan bedrijven die eigenlijk geen bijkomende tewerkstelling nodig hebben. Daarnaast haalt HERWIN aan dat in maart 2020 het voorstel voorlag om een voorafname te doen aan ondernemingen met een tewerkstellingspercentage van 100%.
 - HERWIN merkt op dat het minder nuttig is om contingent versnipperd toe te kennen: maatwerkbedrijven kunnen weinig realiseren met 1 bijkomend VTE.
 - ACV uit de verwondering dat er geen rekening gehouden wordt met de invulling. De organisatie begrijpt evenwel dat een referentiepunt moeilijk is door de coronacrisis.
 - Groep Maatwerk pleit voor een instapdrempel maar heeft er begrip voor dat wie een hogere nood heeft, gemakkelijker weerhouden zou worden. De koepel vraagt om de grootte van de onderneming eveneens in rekening te nemen.
 - Groep Maatwerk suggereert dat Q4 2019 de meest recente representatieve cijfers oplevert. HERWIN geeft aan dat een kwartaal wel een zeer korte periode is en dat daarbij geen rekening gehouden wordt met de correctie door de seizoenen, de periodieke drukte en opvang van schokken in de activiteiten. Groep Maatwerk merkt op dat economische werkloosheid gedeeltelijk ook eigen is aan de sector, aangezien werk aangeboden wordt op maat van de mensen. Daardoor maakt seizoens- en frictionele arbeid intrinsiek deel uit van een maatwerkbedrijf. ACCG bevestigt dat seizoensgebonden arbeid uitgefilterd zou moeten worden, maar dat bepaalde maatwerkbedrijven momenteel in een dergelijke mate tijdelijke werkloosheid inroepen dat de toekenning van bijkomend contingent niet wijselijk kan zijn.
- Het ontvankelijkheids criterium werd weggelaten omdat de cijfers tijdelijke werkloosheid en invulling 2019 mogelijk een incorrect beeld geven en 2020 een moeilijk jaar is om naar te kijken. Er dient bekeken te worden of de plaatsen toegekend kunnen worden daar waar ze het meeste nodig zijn.
- Ook moet onderzocht worden hoe de spreiding beperkt kan worden.

Verdelingscriteria

- HERWIN vraagt of er andere parameters bekeken kunnen worden dan de provinciale spreiding NWWZ en recht op CMW.
 - Groep Maatwerk vraagt of een verdeling MWB en MWA toegepast kan worden, HERWIN sluit zich aan bij deze vraag.
- Lieve Heene (VDAB) bevestigt dat het aantal NWWZ en het recht op CMW logische en juiste criteria zijn. Ze geeft aan dat de oefening nog verfijnd zou kunnen worden maar dat die geen effect zou sorteren op de regionale spreiding.

Prioriteitscriteria

- HERWIN merkt op dat het thematisch gegeven nieuw is, hoewel vroeger aanwezig bij SW en vraagt in welke mate discussie mogelijk is en zo niet, in hoeverre er invloed is op lange termijn. Aangezien bijkomend contingent normaal gezien open end is, moeten deze doelgroepwerknemers dan voor altijd deze activiteiten uitvoeren of wordt een termijn bepaald? Daarnaast stelt de koepel de vraag of maatwerkbedrijven die toerismeopportuniteiten aanbieden met deel- of tweedehandsfietsverhuur in de Kempen een aanvraag kunnen indienen met motivering van hun impact op het vlak van circulaire economie, met name het verminderen van vliegtuigtoerisme.
 - ACCG vindt het positief dat er naar de circulaire economie gekeken wordt om daar initiatieven te ontwikkelen en begrijpt de verwijzing naar het economisch relanceplan maar vraagt, met verwijzing naar studies door Deloitte uit 2018-2019 en naar het economisch en maatschappelijk relancecomité van juli 2020, naast de circulaire economie, naar de uitbreiding naar hernieuwbare energie, e-commerce, maakindustrie, zorg en groen. De organisatie geeft aan dat de termijn van twee weken te kort is om nieuwe circulaire activiteiten uit te werken. Ofwel dient de oproep thematisch verbreed te worden, ofwel blijft de oproep thematisch nauw maar dan moet de onderneming de tijd verleend worden om ook projectmatig aan de slag te gaan. Indien niet, uit ACCG de bezorgdheid dat een contingent van 280 VTE niet verdeeld zal kunnen worden.
 - Groep Maatwerk uit waardering voor het initiatief van de minister voor de creatie van een groeipad. De koepel vindt het principiële moeilijk dat het uitbreidingsbeleid gekoppeld wordt aan thematische economische activiteiten maar probeert verder te bouwen op de keuze van de minister. Ook Groep Maatwerk vraagt naar een minder restrictieve, bredere benadering en haalt aan dat vb. reshoring ook gepaard gaat met het gebruik van minder fossiele brandstoffen.
 - HERWIN ondersteunt de beleidskeuze voor de transitie naar circulaire economie ten volle maar betreurt dat die gekoppeld wordt aan de toekenning van een groeipad. HERWIN vraagt naar een nuance wat betreft innovatie, benadrukt dat in verschillende activiteiten van de koepel in de circulaire economie een grote nood is aan jobs en hoopt dat ook die activiteiten op de oproep zullen kunnen intekenen.
 - ACV geeft aan dat het maatwerkdecreet vrijheid bracht voor de onderneming om te bepalen waar zich uitdagingen en mogelijkheden situeren, in tegenstelling tot de periode van de SW waar ook themagericht ingevuld werd. De organisatie stelt de vraag of daarnaar teruggegaan wordt. ACV steunt evenwel het thema circulaire economie en ziet daar toekomst, maar betreurt de koppeling aan de invulling van het contingent. De organisatie sluit aan bij de vraag van HERWIN of de doelgroepwerknemers vastzitten aan een bepaald project, ook als het minder goed loopt en verwijst daarbij naar een trendbreuk met de huidige richting van jobrotatie.
 - HERWIN benadrukt dat CMW in de eerste plaats tewerkstelling beoogt en jobs creëert voor kansengroepen. De koepel voelt zich geprivilegieerd dat de Vlaamse Regering naar de circulaire economie kijkt, maar geeft aan dat de circulaire activiteit onderschikt blijft en dat investeren in groeipad vooral investeren in kansengroepen moet blijven.
- Leen de Ridder licht toe dat de minister de keuze voor de thematische oproep maakte en geeft aan dat het niet duidelijk is of die keuze in de toekomst aangehouden zal worden. Ook de koppeling met de adviezen van de verschillende relancecomités en met het Vlaamse relanceplan werd door de minister gelegd.
- Contingent kan niet gekoppeld worden aan een bepaalde dienstverlening, als een project echt niet loopt, kunnen de doelgroepwerknemers geheroriënteerd worden. De bedoeling is evenwel om een duurzame nieuwe activiteit op te starten en daar de bijkomende tewerkstelling aan te linken.

- Gert licht toe dat de adviezen van het economisch en maatschappelijk relancecomité overgemaakt zijn aan de Vlaamse Regering. Het relanceplan Vlaamse Veerkracht is uiteraard een politiek document, net zoals de keuze voor een thematische oproep rond circulaire economie een politieke keuze betreft.
- Indien reshoring een duidelijke bijdrage levert aan een meer circulaire economie, kan de case voorgelegd worden. Ook een aanvraag tot uitbreiding van hergebruik in een kringwinkel kan ingediend worden. De focus ligt op innovatieve circulaire economie, een dergelijk project zal vermoedelijk hoger gescoord worden.
- Het is niet per se de bedoeling om een volledig nieuwe activiteit op te starten, ondernemingen kunnen ook een deeltje van de keten circulair maken of een stuk inpikken op een aspect van de circulaire economie.

BIJLAGEN

Ppt – technische uitwerking oproep 2020

Ppt – circulaire economie